

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชนบท จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน และเพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชนบทในจังหวัดกาฬสินธุ์ ดำเนินการวิจัย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัย ได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชนบทในจังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชนบทในจังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. กลุ่มเป้าหมาย
2. แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงฉบับร่าง

ระยะที่ 3 การทดลองใช้ ประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชนบทในจังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research-PAR: PAR)

1. กลุ่มทดลอง
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการ
4. วิธีดำเนินการวิจัย
5. ประเมินรูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การวิจัยระยะที่ 1

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชนบทในจังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 ประชากร คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 36 หมู่บ้านในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ ประชากร จำนวน 13,871 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์, www3.cdd.go.th/kalasin/index1.htm, 4/06/2555)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 390 คน โดยใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ทาโร ยามาเน (Taro, 1973 : 727) ดังนี้

สูตร

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ ในที่นี้กำหนดไว้ที่ .05

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{13,871}{1+13,871(0.05)^2}$$

$$= 388.87$$

จากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ ดังกล่าว ได้หน่วยตัวอย่างประมาณ 388.87 และเพื่อให้เป็นตัวเลขจำนวนเต็มเพื่อให้ง่ายต่อการจำแนก ผู้วิจัยได้ปัดเศษเพื่อให้เป็นจำนวนเต็ม ได้กลุ่มตัวอย่าง 390 คน แสดงกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	บ้านดงเมือง	396	11
2	บ้านโนนชัย	658	11
3	บ้านหนองสาหร่าย	317	11
4	บ้านเชียงเครือ	311	11
5	บ้านโพนงาม	859	11

ลำดับ	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
6	บ้านเมยหมู่ที่ 5	383	11
7	บ้านเมยหมู่ที่ 11	624	11
8	บ้านโจด	538	11
9	บ้านนาบอน	631	11
10	บ้านเก่าเคื้อ	605	11
11	บ้านโคก	555	11
12	บ้านสะพานหิน	519	11
13	บ้านกุดตาโกสี	715	11
14	บ้านนางาม	818	11
15	บ้านนายอ	305	11
16	บ้านบ่อแก้ว	411	11
17	บ้านโนนเมืองทอง	314	11
18	บ้านหัวโนนเปลือย	361	11
19	บ้านคอนแคน	298	11
20	บ้านหนองหวาย	350	11
21	บ้านทรัพย์เจริญ	255	11
22	บ้านหวาย	261	11
23	บ้านหนองช้าง	402	11
24	บ้านหนองแก่นทราย	317	11
25	บ้านกุดโคน	646	11
26	บ้านสุวรรณ	204	11
27	บ้านคงบัง	202	11
28	บ้านหนองแวง	425	11
29	บ้านสิงห์สะอาด	870	11
30	บ้านนาขวัญเมือง	333	11
31	บ้านนากระเคา	318	10
32	บ้านหลุมเปลือย	298	10
33	มะนาว	428	10
34	โคกกลาง	278	10
35	เหล่าไธงาม	653	10
36	หนองเม็ก	554	10
รวม		13,871	390

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชนบท มีทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่

- 2.1.1 ด้านความรู้
- 2.1.2 ด้านความตระหนัก
- 2.1.3 ด้านเจตคติ
- 2.1.4 ด้านทักษะ
- 2.1.5 ด้านความสามารถประเมินผล
- 2.1.6 ด้านการมีส่วนร่วมเรียนรู้
- 2.1.7 ด้านเครือข่ายบุคคล

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชนบทในจังหวัดกาฬสินธุ์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยระยะที่ 1 เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้ปรับใช้และพัฒนาเครื่องมือมาจากแบบสอบถามที่มีนักวิชาการ ได้ทำการศึกษาไว้แล้วและนำเครื่องมือวัดนั้นมาปรับปรุงข้อความบางส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทที่ศึกษาในครั้งนี้ภายใต้การควบคุมดูแลและให้คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบและแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต

ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชนบท 7 ปัจจัย โดยปรับปรุงมาจาก แบบประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2552 และชาญชัยณรงค์ ทรงศาศรี (2552 : 233-234) ได้แก่ ด้านความรู้ 10 ข้อ ด้านความตระหนัก 5 ข้อ ด้านเจตคติ 5 ข้อด้านทักษะ 5 ข้อ ด้านความสามารถประเมินผล 5 ข้อ ด้านการมีส่วนร่วมเรียนรู้ 5 ข้อ และด้านเครือข่ายบุคคล 5 ข้อ จำนวนทั้งหมด 40 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชนบท ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพอประมาณ 12 ข้อ ความมีเหตุผล 8 ข้อ ความมีภูมิคุ้มกัน 5 ข้อ และด้านคุณธรรม 5 ข้อ รวมทั้งหมด 30 ข้อ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

3.2 การหาคุณภาพเครื่องมือวัดที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 การหาคุณภาพเครื่องมือวัดในการวิจัยระยะที่ 1 นี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงมาจากแบบประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2552 และจาก ชาญชัยณรงค์ ทรงศาศรี (2552 : 33-34) เสนอกรรมการที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมตาม โครงสร้างของเนื้อหา ความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence : IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านคือ

1) ดร.วารินทร์ คอกนารี วุฒิ ปร.ค. ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาภูมิภาค ตำแหน่ง
นักวิชาการ

2) ดร.ศิริศักดิ์ พรหมแพน วุฒิ ปร.ค. ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาภูมิภาค ตำแหน่ง
นักวิชาการ

3) ดร. ประณต มุลโพธิ์ วุฒิ ปร.ค. ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาภูมิภาค ตำแหน่ง
ผู้อำนวยการกองการสาธารณสุข เพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข

นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม จากนั้นนำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบเชิงโครงสร้างและเชิงเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้ ทดลองกับประชาชนชนบท จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนำมาปรับปรุงการใช้ถ้อยคำภาษา

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปพบอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเดิม เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จนได้รับความเห็นชอบ จึงนำไปจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 นำหนังสือขอพบผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์เพื่อขอลงพื้นที่ในการวิจัยในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์

4.2 นำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัย เสนอไปยังผู้นำหมู่บ้าน หรือประธานชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนและผู้นำหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4.3 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และผู้ช่วยนักวิจัยจำนวน 10 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล(Analysis of Data)

1. สถิติที่หาคุณภาพเครื่องมือ ใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

2. สถิติพื้นฐาน สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง นำเสนอด้วย ค่าจำนวน ค่าความถี่ ค่าร้อยละ
3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regressions Analysis)

การวิจัยระยะที่ 2

สร้างรูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย

กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายในการวิจัยระยะที่ 2 ประกอบด้วย ชาวบ้าน 10 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 5 คน ผู้นำชุมชน 5 คน นักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน 5 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 25 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการสร้างรูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชนบท โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ(Workshops) เพื่อร่วมกระบวนการระดมสมอง(Brain Storming) ของกลุ่มเป้าหมายจำนวน 25 คน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบรวบรวมการวิจารณ์ และข้อเสนอแนะ โดยการจดบันทึกลงในแบบวิจารณ์และข้อเสนอแนะ และทำการบันทึกภาพและเสียง และทำการสังเคราะห์ข้อมูลจากการวิจารณ์และข้อเสนอแนะจากการถอดข้อความ เพื่อนำมาเทียบเคียงกับบริบทของการวิจัย และปรับปรุงรูปแบบตามการวิจารณ์และข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชนบท

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและการสร้างรูปแบบการพัฒนา

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยระยะที่ 2 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะที่ได้จากการถอดข้อความว่าอยู่ตัวแปรใด(ที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1) และนำมาจัดกลุ่ม(Grouping) จากนั้นก็ทำการสังเคราะห์กลุ่มการวิจารณ์และข้อเสนอแนะที่ได้จากการถอดข้อความ เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดทำรูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชนบท โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ระยะที่ 1 มาสร้างรูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชนบท เพื่อใช้เป็นร่างในการพิจารณา

3.2 นำรูปแบบที่สร้างขึ้นมาระดมสมอง เพื่อวิพากษ์รูปแบบที่สร้างขึ้น และให้คำแนะนำโดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ(Workshops) ชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน จำนวน 25 คน ผู้วิจัยแบ่งให้หนึ่งเป็นกลุ่มย่อยและร่วมกันวิพากษ์รูปแบบการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชนบท ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และนำเสนอผลการเสนอแนะในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Groups) ของตนเอง แล้วมาสรุปอภิปรายผลทั้งหมดในที่ประชุมใหญ่ (Brain Storming) และนำผลการเสนอแนะมาปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชนบท เพื่อไปทดลองใช้ในระบะที่ 3 ต่อไป

การวิจัยระยะที่ 3

การทดลองใช้ และประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชนบท ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR)

1. กลุ่มทดลอง/หมู่บ้านทดลอง

กลุ่มที่ทดลองใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 คือ หมู่บ้านพรหมสว่าง หมู่ที่ 8 ตำบลภูแล่นช้าง อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้เลือกหมู่บ้านดังกล่าวเป็นหมู่บ้านทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยสาเหตุ

1.1 มีความพร้อมในด้านบุคลากรที่มีความต้องการ และตั้งใจจริงที่จะร่วมทดลองใช้รูปแบบพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2 เป็นหมู่บ้านที่อยู่ในระดับพอมี พอกิน จากเกณฑ์การประเมินระดับหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

1.3 สถานที่ไม่ไกลเกินไป เนื่องจากต้องมีการติดตามการใช้รูปแบบดังกล่าวในระยะเวลา 3 เดือน จะช่วยให้สะดวกในการติดตามผล

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ได้จากการถอดปัจจัยในระบะที่ 1 ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความตระหนัก ด้านเจตคติ ด้านทักษะ ด้านความสามารถประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมเรียนรู้ ด้านเครือข่ายบุคคล)

2.2 ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถามก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

3.2 ผลการปฏิบัติงานจริง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ ใช้วิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง(Quasi Experimental Design) โดยมีแบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest Design ซึ่งมีแบบแผนการวิจัย ดังนี้

01-----X-----02

เมื่อ 01 แทน การทดสอบก่อนการทดลอง

X แทน การทำการทดลอง

02 แทน การทดสอบหลังการทดลอง

โดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.1 เลือกกลุ่มทดลองในการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเลือกแบบเจาะจง(Purposive Sampling) คือผู้นำหมู่บ้าน และชาวบ้านที่มีความสนใจและมีความพร้อมที่จะร่วมกิจกรรม

4.2 ทำการเก็บข้อมูลก่อนทดลองกับกลุ่มทดลอง เป็น Pretest

4.3 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.4 ทำการเก็บข้อมูลหลังการทดลองกับกลุ่มทดลอง เป็น Posttest

4.5 นำผลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูลแล้วสรุปผลการดำเนินงาน

5. ประเมินรูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในระยะที่ 3 ซึ่งเป็นการนำรูปแบบการพัฒนาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ปรับปรุงแล้วมาใช้กับกลุ่มทดลองในหมู่บ้านพรหมสว่าง หมู่ที่ 8 ตำบลภูแล่นช้าง อำเภอนาดูน จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นระยะเวลา 3 เดือน จากนั้นนำผลการทดลองที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยระยะที่ 3 ด้วยการเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังทดลอง(Repeated Measures Multivariate Analysis of Variance : MANOVA)